Molnár András (szerk.)

AZ OKKULTIZMUSRÓL ÉS A SZEKTARIANIZMUSRÓL

Idézetgyűjtemény

Az alábbi szemelvénygyűjteményt többek között azért tartottuk fontosnak összeállítani, mivel az utóbbi időben megszaporodott azoknak a (nem egyszer bűncselekményszerű) támadásoknak a száma, amelyekkel a tradicionális gondolkodókat és az általuk kifejtett doktrínákat okkultistának vagy szektásnak bélyegezték, s a magyar tradicionális iskolához kapcsolható személyeket egy „ezo-tévé"-szerű közeg álmestereinek, a „szcientológiához" hasonló szektának és egyebeknek igyekeznek feltüntetni.

Ez a különös élű támadás, azon túl, hogy politikailag irányított, teljes mellétrafálás, amit egyszerűen az a tény is mutat, hogy e tradicionális körök voltak Magyarországon az elsők, *sőt talán nem túlzás kijelenteni, hogy – bizonyos katolikus hitvédelmi megnyilatkozásokat leszámítva –* az egyetlenek, *amelyek* átfogó, lényegi, analitikus és összefüggő bírálatát *nyújtották mind a jelenkori okkultizmus különféle áramlatainak, mind a modern szektarianizmus jelenségének. Micsoda méltánytalanság, hogy némelyek éppen azt a szellemi áramlatot vádolják ma okkultizmussal és szektarianizmussal, amelyik a „rendszerváltozás" után – és később is – az egyik legmarkánsabb okkultizmus- és szektarianizmuskritikát alkotta meg írásban is!*

Az udvariasan szólva is felületes támadók legnagyobb sajnálatára meg kell jegyeznünk, hogy az idézetek kiválogatásánál és a Magyar Hüperión *jelen száma engedte keretekbe való szorításánál a bőség „zavarával", illetve a mennyiségi korlátok betartásához elengedhetetlen szükségmegoldással, a pontosabbnál pontosabb és találóbbnál találóbb gondolatok kirostálásának hálátlan szerkesztői feladatával kellett megküzdenünk, amit a későbbiekben megadott forrásjegyzék és ajánlott irodalom fellapozása mindennél fényesebben bizonyíthat.*

Az idézetgyűjtemény megjelentetését nem csupán apológiaként, hanem másfelől azért is fontosnak ítéljük, mivel – a célt tévesztett támadás alkalmát meglovagolva – lehetőséget nyújt arra, hogy szinopszist adjunk az elmúlt 25 évben magyar nyelven megjelent, témába vágó tradicionális szellemiségű tanulmányokból, s egy nem túl tágra szabott irodalomjegyzék által támasztékot biztosítsunk a terület további, saját feltárásához. Az idézetek végén olvasható szerzői monogramokat és számokat szintén a válogatás után közölt irodalomjegyzék oldja fel.

az okkultizmusról általában (okkultizmus és metafizikalitás viszonya hagyományos nézőpontból)

A jelenkor okkultizmusainak zöme nem tekinti magát okkultistának, sőt, tiltakozik minden ilyen „gyanúsítás" ellen. Ezeknek a tiltakozásoknak nincs nagy súlyuk, ha a kérdéses irányvonalak közben az okkultizmusok kritériumainak a többségével kimutathatóan rendelkeznek. *(la4)*

✣

Az okkultizmus – mint fogalom – az *occultus, occulta, occultum* melléknévre vezethető vissza, amelynek jelentése „rejtett", továbbá az *occultum* főnévre, amely azt jelenti, hogy „a rejtett", valamint az *occulte* határozószói alakra, amelynek a jelentése „rejtve" vagy „rejtetten". Az okkultizmus, amely hozzávetőleg olyasmit jelent, hogy „rejtettség-izmus" – némelyek szerint – a nagy keresztény qabbalistától, Eliphas Lévy-től származik vagy – legalábbis – az Ő követőinek nyomán terjedt el. *(la4)*

✣

Az *okkult* kifejezés – amit az *Oxford Dictionary* szerint 1545-ben használtak először[1] – etimológiailag tulajdonképpen és egyszerűen 'rejtett'-et jelent; az okkultizmus azt a megismerési módszert vagy irányzatot jelöli, amely a közönséges fizikalitás világán kívüli vagy túli entitások tanulmányozására, rejtett, titkos értelmek, összefüggések feltárására irányul. *(bti)*

Az *okkultista eltévelyedés* az, amikor ezen okkult világok – és tudatállapotok – vizsgálata, megismerése akár kimondatlanul is afféle végső céllá válik: vagy azért, mert a transz- és szupraokkult feltétlen létének az intuíciója eleve hiányzik, vagy mert a szupraokkult időközben – bizonyos okokból kifolyólag – szem elől tévesztetik, tehát deviáció vagyis – etimológiai értelmében vett – 'útvesztés' jön létre.

Az okkult – legyen az a legsötétebb pokloktól a tisztult mennyei állapotokig bárminő jellegű – *mindig szanszárai* jellegű, mindig a *szanszára*, vagyis a 'létörvénylés' körébe tartozik. *(bti3)*

✣

A populáris metafizikafelfogás nem a valóban metafizikai valóságot érti a „természetfelettin", hanem pusztán parapszichológiai vagy szubtilis jelenségeket, amelyek természeti voltát – különlegességüknél és ritkaságuknál fogva – nem látja be.

Az okkult, a rejtett, a finom vagy éppen a kozmikus mint olyan magában véve nem metafizikai: a *physis* ama régióival és relatív ismeretével állnak kapcsolatban, amelyek – miként egy szellemlény meglátása – ritkák ugyan, de a szó voltaképpeni értelmében semmiképpen sem metafizikaiak (ahogy a maguk jelenség aspektusában a csodák sem természetfelettiek).

A metafizika legtöbb népszerű felfogása annyira vulgáris, hogy bármilyen okkult, metapszichikus, paranormális vagy akár lélektani jelenséget – amelyek racionálisan nehezen magyarázhatók – természetfelettinek tekint. *(hr1)*

✣

Az okkultizmusnak szinte regisztrálhatatlanul sok irányzata volt és van, tűnt le és éledt újra, s napjainkban is keletkeznek új irányzatok, szerveződnek új okkultista társaságok. Valamennyi okkultista szemléleti vonalnak közös jellemzője, hogy az empirikus világon túl feltételezik, sőt állítják – *a hyperempiria* által megközelíthető – rejtett világok, síkok, lények aktuális meglétét. *(la2)*

✣

Csak az van valóban túl a természetieken és a természeten, ami semmiféle térbeliséggel, semmiféle időbeliséggel, semmiféle szubsztancialitással nincs összefüggésben – tehát még egy „egészen más" térbeliség és egy „egészen más" időbeliség végtelen tér- és végtelen időmenzióval és egy „egészen más" szubsztancialitásbeliség bármiféle létmódjával sem.

Az okkultizmus figyelme nem terjed, de nem is terjedhet túl az okkultumon. Az okkultum pedig még olyan létszférákkal kapcsolatos, amelyek messzemenő végletességgel létesülés-örvénybeliek. *(la4)*

✣

Az okkultizmus szinte minden irányvonala túlzóan, már-már görcsösen szubsztancialista, vagyis „állagista". Némely irányzat élő, személyes karakterű, lényszerű állagiságokról beszél, míg más iskolák általánosan szétömlő rejtett erőkről szoktak-szeretnek beszélni. *(la4)*

✣

Bármennyire érdekes vagy viszonylag érvényes – és közönségesen rejtett vonatkozásokra rámutató – kozmológiákkal, asztrológiai párhuzamokkal, történelem-előtti és történelmi összefüggések elemzésével és feltárásával, vagy éppenséggel jövőképpel szolgáljon egy irányzat, a jelentősége *végső soron* elenyésző, de mindenképpen relatív értékű és érvényű, ha nem képes hatékonyan segíteni Önmagam és a lét viszonyának végső tisztázásában, az exisztenciális krízis, a létmegrázkódtatottság teljes felszámolásában, a sötétség, a tudatkioltó erők ellen folytatott küzdelmemben, a halál át- és túlélésében. *(bti3)*

✣

A darwinizmus fellépte után megjelenő okkultisztikus irányvonalak úgyszólván kivétel nélkül mind radikálisan evolucionisták és progresszionisták, míg a korábban létrejöttek közül egyetlenegy sem volt ilyen, noha vezetőiknek – „okkult tapasztalásukkal" – mindig is, de legalábbis sokkal korábban látniuk kellett volna a „fejlődés" meglétét Darwin legelső előfutárainál is. Ez azt bizonyítja, hogy a „fejlődés" gondolata nem következik az „okkult tapasztalásból", hanem modern és becsempészett gondolatként jelent meg az okkultisztikus irányzatok körében. *(la4)*

✣

A legtöbb okkultista irányvonal – tanításában – határozottan evolucionista; olykor pedig kikerülve az evolucionizmus legdurvább formáit, árnyaltabb és szubtilisabb „spirituális fejlődéselmélet" kidolgozásával és megjelenítésével kísérleteznek. *(la2)*

✣

A 20. század némely pszeudo-okkultisztikus irányvonala szerint az archaikus beavatási és megvalósítási utak a mai ember számára járhatatlanok, de az új időknek, a jelenkori modernitásnak is megvannak a misztériumai és a beavatási iskolái – újonnan megnyitott utakként. Az ilyesféle állítások első felével – tulajdonképpen – szinte egyet is tudunk érteni. Ezzel szemben tagadjuk, hogy új misztériumok és modern beavatási lehetőségek jöttek volna létre a 20. század és az azt követő idők modern embere számára. *(la4)*

✣

A „népszerű hermetizmus" kategória alatt Eliade azt az irányulást értette, amelynek tárgyát elsősorban a nyilvánvaló vagy okkult kozmológiai összefüggések, az asztrológiai vonatkozások és egyes mágikus–ritualisztikus eljárások képezték, röviden szólva mindaz, ami a gyakorlati és alkalmazott tradicionális tudományok körébe tartozik. René Guénon joggal jegyezte meg,

hogy a hermetika ezen elemei igen gyakran nem mások, mint az egyiptomi hagyomány és kultúra által hátrahagyott maradványok, amelyekből a szellemi tradíció és élet már kiveszett. *(hr2)*

✣

A jelenkor okkultisztikus irányzatainak nagyobbik hányada összefonódott az antitradicionalitás négy fő formájával: az *abstraditionalitas*-szal [hagyománynélküliséggel], a szűkebb értelemben vett antitradicionalitással, a pszeudotradicionalitással és a kontra-tradicionalitással. Ennek a kérdéskörnek a tárgyalásához egy erre szentelt könyv is kevés lenne, de – René Guénon és Julius Evola leleplező művei után is – helye lenne a tradicionális létszemléletet képviselő irodalomban egy olyan könyvnek, amely újból áttekinti a legutóbbi százötven év deviációs irányzatait, részletesen foglalkozva azokkal az irányzatokkal, amelyek René Guénon, de még Julius Evola életében sem léteztek – vagy léteztek ugyan, ám még nem volt jelentőségük. *(la4)*

✣

A materialista ateizmus és a kontra-spirituális-okkultizmus a sötét erők olyan megnyilvánulásai, amelyekkel nem vagyunk hajlandók sem dialógusba, sem vitába bocsátkozni, miután platformjaink olyan távolságban vannak egymástól, hogy már e távolság miatt sem lehetne semmiben megegyezni. *(la4)*

Az okkultizmus mint a transzcendens irányulás degenerációja

A transzcendencia útja az eredethez való visszatalálás, a hazatalálás ösvénye. Ami viszont az okkultizmust illeti, annak figyelme mindig valami olyasmire irányul, ami a földet az éggel összekötő vertikális tengelyen kívül található. Éppen ezért az okkultizmus mindig az egyetlen legitim felszálló vonaltól való elhajlás formáját ölti magára. *(bf3)*

✣

Míg a transzcendencia egy léthelyzet, egy olyan ontológiai státus, amely túl van az emberi lény hétköznapi ontológiai rangján, addig az *occultum* szférája az embernek nem a létbeli szintjén, hanem az *érzékszervein*, helyesebben érzékelő képességén van túl. Míg tehát a transzcendencia *ontológiai* kérdés, az occultum *szenzuális* kérdés. Azt lehetne mondani, hogy az okkult az érzékek transzcendenciája, nem az emberi lényé. *(bf3)*

✣

Megfogni – ha nem egyenesen *megmérni* – azt, ami túl van az érzékeken: ez az, ami a modern okkultizmus nem is annyira rejtett materializmusát adja. *(bf3)*

✣

A materializáció egy formájának kell tekinteni azt is, amit a legújabb okkultizmus a csakrákkal tesz, amelyeket lassan már úgy adnak-vesznek, akárcsak piacon a halat. *(bf3)*

✣

A modern okkultizmus a transzcendencia-ellenes modernizmus okkult oldalát hivatott képviselni, s így nem egyéb spirituális álruhába bújtatott materializmusnál. *(bf3)*

✣

Tulajdonképpen a természettudomány is okkultizmus, mert hiszen valami nagyon is rejtettnek: az anyagi világ titkainak kikutatására irányul, s ekképpen olyan irányba fordítja az ember figyelmét és törekvését, ami nem felfelé mutat. Míg tehát a természettudomány *materiális okkultizmus*, addig az okkultizmus *immateriális okkultizmus*. *(bf3)*

✣

Az okkultista nem önmaga fölött akar hatalmat gyakorolni, hanem mindig valami más fölött, legyenek azok okkult vagy nem okkult tárgyak, folyamatok, lények (illetve az önmaga fölötti hatalomra csak annyiban és csak azért van szüksége, hogy megszerezze a mások vagy a más dolgok fölötti hatalmat). *(bf3)*

✣

A vallás „hitét" állítólagosan „tudásra", „tapasztalásra" és „hatalomra" cserélő okkultista – bármennyire kritikus is legyen egyéb vonatkozásokban – oly mértékben válik áldozatává egyfajta kóros hiszékenységnek, sőt egyenesen a megtévesztettségre való éhségnek, hogy az embernek önkéntelenül is Szent Ágoston gondolata jut az eszébe: *„De sok mindenben kell hinnie annak, aki nem akar Istenben hinni!" (bf3)*

✣

Az okkultizmus, különösen újabb formáiban, jottányival sem képes több tényleges tapasztalatot – okkult tapasztalatot – biztosítani követőinek, mint a szekuláris vallásosság. *(bf3)*

✣

Ha a szekuláris vallásosság nem több puszta hitnél, akkor – részint a legitim spiritualitástól való elszakadása, részint pedig popularizálódása következtében – legtöbb formájában az okkultizmus nem egyéb *babonánál*. *(bf3)*

✣

Az önbecsapásnak, a parttalan fantáziálásnak az a *szervezett* formája, amely ezekben az irányzatokban megjelenik, ritkán képes megtartóztatni magát a tudatos hazudozástól és a sarlatánságtól. *(bf3)*

✣

Az okkultizmust jellemzi a hiteles vallásos és spirituális hagyományok feltűnő mellőzése, de legalábbis a felismerhetetlenségig való eltorzítása. *(bf3)*

✣

Minden egyes vallás meglehetősen elítélő módon nyilatkozott az okkultizmus különböző formáiról. Úgy vélték ugyanis, hogy ezek a formák az ember transzcendentális attitűdjének fals változatai, ha nem egyenesen a bálványimádás különféle formái. Hiszen általuk az ember transzcendentális attitűdjének egyetlen méltó tárgyát hamis tárgyakra, egyetlen méltó irányát hamis irányok sokaságára cseréli fel. *(bf3)*

✣

Az okkultizmus, még ha keresztény köntösben jelent is meg (mint például az antropozófia), legalábbis egyházellenes volt, vagyis szemben állt a történelmi kereszténységgel, ha nem egyenesen a kereszténységgel *mint olyannal*. *(bf3)*

✣

Az okkultizmus keresztényellenességével kapcsolatban nem árt emlékezetünkbe idézni azt sem, hogy milyen sokat köszönhet annak a szabadkőművességnek, amelynek éppúgy volt politikai, mint okkult aspektusa, de amely mindkét aspektusában erősen keresztényellenes volt. *(bf3)*

✣

Ugyan néhány okkult irányzat rendkívül nagyra becsüli az evangéliumokat, mint a kereszténység tiszta, romlatlan formáit, ámde ennek a nagyrabecsülésnek okkult rendszerükben a leghalványabb nyomát sem lehet feltalálni, mert annak sem az evangélium tartalmához, sem pedig szellemiségéhez nincs köze. *(bf3)*

✣

Nem véletlen, hogy sok okkult irányzat – különösen a 19. és 20. század fordulója körül – Atlantiszról eredeztette magát, és onnan próbálta összegyűjteni a titkos tudás morzsáit, miközben e tudásnak a történelmi vallásokban felhalmozott *hegyeiről* nem kívánt tudomást venni. *(bf3)*

✣

Mint ahogy Julius Evola és részint az ő nyomán László András megfigyelte, a modern okkultizmusok közös jellemvonása a *happy end:* bár az ember az egymást követő testetöltések során tetteinek és erkölcsiségének következtében éppúgy juthat fölfelé, mint lefelé, egy nagyobb intervallumban nézve mégis mindenki addig-addig csiszolódik, amíg aztán célba nem ér. S ha ez a célba érés nem is teljesen automatikus, azért előbb-utóbb mindenkit rákényszerít a sorsa arra, hogy a fokozatos tökéletesedés útján célba érjen – valahogy úgy, mint ahogy az emberré válás során „a majmoknak, még ha üvöltöttek is a fájdalomtól, a természet parancsát követve két lábra kellett állniuk" (Nikosz Kazantzakisz). *(bf3)*

✣

Az evolucionizmussal áthatott okkultizmusok közös jellemzője a *happy end:* ugyan bukdácsolva, vissza-visszaesve, de mindenki fejlődik.

Az emberek az inkarnációk során nagy megpróbáltatásokon mennek át, nagy veszedelmeknek vannak kitéve, s már-már úgy néz ki, hogy elbuknak, de a végén aztán – mint egy hollywoodi filmben – minden jóra fordul. *(la3)*

✣

A modern evolucionista és „hepiendista" humanizmus hatására a mai egyházi és teológiai felfogásban is (lásd az „üres pokol"-elméleteket) egyre terjed az a nézet, hogy az ember – bizonyos büntetőjogilag is szélsőséges esetektől eltekintve – üdvösségre van ítélve. Míg azonban az elkerülhetetlen progresszió eszméje tökéletesen megfelel az okkult szemléletnek, addig alig van nézet, amely a keresztény szemlélettel végletesebb és végzetesebb ellentétben lenne. *(bf3)*

A közelmúlt okkultizmusának főbb és népszerű ágairól

Spiritizmus

A spiritizmus az okkultisztikus irányzatok legotrombább formája. Még a „magas és nemes célzatú" irányzatváltozatai is egészen alacsonyrendűek, általánosan elterjedt variánsai pedig minden kritikai mértéken aluli módon alpáriak. *(la4)*

✣

A spiritizmus az antitranszcendentalizmus és az antimetafizika kirívóan silány és veszedelmes formája. *(la2)*

✣

A spiritizmus a *spiritus*-szal, a szellemmel kapcsolatos mint szó, s azt kellene jelentenie, hogy erőteljesen igenlő állásfoglalás a szellem és szellemiség mindent megelőző és felülmúló dignitásának az érvényesítése mellett. Az, amit a spiritizmuson – mint kifejezésen – ma értenünk kell, az sok minden, de egyáltalán nem igazán szellemi. Sokkal inkább illenék a spiritizmusra – spiritizmus helyett – a parapszichizmus mint megnevezés. *(la2)*

✣

A spiritizmus (parapszichizmus) – ha eltekintünk a gyakori csalásoktól, a jó- vagy rosszhiszemű megtévesztésektől és az önmegtévesztés lehetőségétől – valóságos tényeken alapul. Hívei nem ritkán hetvenkedésig elmenő fölényben érzik ma-

gukat a főként „elméleti" okkultistákkal szemben, mondván, hogy azok csak fecsegnek, míg az igazi „spiritiszták" demonstratíve, sőt, materializációk révén valóban bizonyítanak is. *(la2)*

✣

A *hypoparapsichismus* [azon irányzat, amely kimondottan parapszichikus, de ezt nem tudja magáról] veszélyessége nem alábecsülendő. Súlyosan veszélyes szemléletet jelent, mert a – bármilyen fokú „halhatatlanságot" a szubtilis és démonizált holttestek meglétéhez és megnyilatkozási képességeihez köti. *(la4)*

✣

A „manifesztációknál" és „materializációknál" okkult erők tényleges megnyilvánulásáról és jelenlétéről beszélhetünk, amelyek lényekként és lényszerűségként mintegy működve és cselekedve – jelentkeznek. *(la2)*

✣

A felbomló okkult holttestek és az ezeket megszálló és éltető démonok egyáltalán nem veszélytelenek sem a *medium*okra, sem a spiritisztákra nézve, sem pedig másokra, akik ilyesféle körökkel és emberekkel szorosabb kapcsolatba kerülnek; közvetetten pedig a spiritizmus a mindenre és mindenkire átterjedő mérgezés közvetítését jelenti, amely ellen – egyebek között, ám nem elsősorban – metafizikai oldalról és a tradicionalitás képviseletében is fel kell lépni. *(la2)*

✣

A bensőleg különösen érzékeny és az okkult befolyásokkal szemben affinitással rendelkező rendszeres *séance*-látogató spiritiszta hívők esetében egyáltalán nem lehetetlen, hogy démonizált emberi reziduumok fognak – állandó kísérőként – kapcsolódni hozzájuk: félelmetes és veszedelmes hatást fejtve ki az illetőre. *(la4)*

Teozófia és antropozófia

A Theosophical Society által tanított és művelt pszeudo-teozoficizmus egyik bázisa – a meghamisított orientalizmus és a közel-keleti, valamint a nyugati hagyományok kifordított alakzatai mellett – a spiritizmus „reinkarnacionista" szárnya volt – mind ideológiailag, mind a csatlakozó tagokat tekintve. *(la2)*

✣

A *theosophicismus* és az *anthroposophicismus*, valamint a számos pszeudo-rózsakeresztes irányzat és a más, ezekhez többé-kevésbé hasonló irányvonalak: az okkultizmus „minőségi" formáit képviselik. Könyvek százait írják és adják ki ezek hívei, amikben jóformán mindenről szó van – csak a lényegről nincs egyetlen többszörösen összetett mondat sem.

A metafizikalitás – akárcsak filozófiai szintű – tárgyalásától olyan mérvű idegenkedés tapasztalható ezeknél az irányzatoknál, ami már-már tendenciózus, s minden túlzás nélkül egyenesen *metaphysico-phobiá*ról beszélhetünk velük kapcsolatban. *(la4)*

„Keleti" irányzatok

Azért, mert egy indiai szépfiú, vagy egy indiai nagy szakállú torzonborz, ez nem teszi tekintéllyé. *(la)*

✣

Nem kétséges, hogy nincs olyan ál-guru, akinek a „tanításában" ne fordulnának elő frappánsan találó és valóban figyelemreméltó megnyilatkozások, vagy általános érvényű, alapjaiban negatívan értékelhető – „gyakorlati útmutatásai" között – ténylegesen értékelhető, megtartandó elemek. Ezeket azonban végletes hiba lenne túl-

értékelni; erre minden intelligens, emberismerettel és előadói gyakorlattal rendelkező személyiség képes. *(la4)*

New Age

A jelenkor valószínűleg legveszedelmesebb irányzata a *„New Age"*. Vallja a *theosophicismus*t, limitáltan az *anthroposophicismus*t, a szabadkőműves irányzatok felfogását, az illuminációnizmust, általában az okkultizmus minden válfaját, a spiritizmust, a démono-mágiát, a boszorkányságot, a modern scientificizmust, a pszichologizmust, a hangsúlyozott „ufológizmust". Apolitikusnak vallja magát, de a legvulgárisabb szélsőbaloldali eszmék felkarolásától a szintén legvulgárisabb szélsőjobboldali eszmék befogadásáig „nyitottnak" mutatkozik: titokban a szélsőbaloldali-szélsőjobboldali anarchizmus híve lenne leginkább, de kifelé – az apoliticizmus hangsúlyozása mellett – a liberális demokratizmust favorizálja legkifejezettebben. *(la4)*

✣

A *„New Age"* irányzata nem üldözi a tradicionalitást, nem fordul szembe azzal, hanem megfosztja lényegi vonásainak jórészétől, és lényegi irányultságával ellentétes irányba fordítja. *(la1)*

✣

A *„New Age"* – természetesen – a kereszténységre is kivetette a hálóját, de a különböző keresztény felekezetek ennek erőteljesen ellenálltak, és most is ellenállnak. Ezért a kereszténységet teljesen „felekezeten kívüli" állapotában kebelezik be a *„New Age"* egyébként keresztény beállítottságú hívei, követői. *(la4)*

✣

E ponton tenni kell néhány kritériumértékű megállapítást:

– pénzszerzési lelki technikák, gazdagodás „mágikus" úton: otromba szellemtelenségekként való elvetése;

– a közönséges úgynevezett „pozitív gondolkozás" és hipnózis, önszuggesztió és regressziós hipnózis elvetése;

– az úgynevezett *„New Age"* mint markánsan antitradicionális irányzatnyaláb és metódus radikális elutasítása [az, ami szükséges]. *(bti1)*

A modern szekták jelensége (a szektásság ismérvei)

Nyilvánvaló, hogy amikor meg akarjuk határozni azokat az alapelveket, amelyek alapján érdemben el lehet dönteni valamiről, hogy egyház-e vagy sem, illetve hogy vallás-e vagy sem, már maguknál a szavaknak az értelmezésénél is komoly problémába ütközünk, tekintettel az e szavak évszázadok óta tartó folyamatos jelentésváltozására. Az mindenesetre mindjárt az elején nyilvánvalónak látszik, hogy egy vallást és ennek szervezeti formáját, az egyházat a legkevésbé lehet mennyiségi szempontok alapján megítélni. Olyan szempontok alapján dönteni el valamiről, hogy egyház-e vagy sem, hogy hány tagja van, vagy milyen régóta áll fenn, a legkevésbé sem látszik használhatónak. Itt ugyanis alapvetően egy olyan – *mennyiségi* – rend törvényszerűségeinek az alkalmazásáról lenne szó, amelyek csak a saját síkjukon alkalmazhatók komoly ellentmondások nélkül, egyszersmind nem vihetők át egy olyan alapvetően *minőségi* rend tartományába, amilyenbe a vallás és az egyház tartozik. Hogy megértsük, miről van szó, gondoljunk csak arra, hogy – keresztény példával élve – Jézus Krisztust és kezdeti tizenkét tanítványát, az apostolokat e szempontok alapján nem minősítették volna „egyháznak", mert csak tizenhárman voltak, továbbá száz évnél sem léteztek régebben (tehát nem voltak „történelmiek"). Az, hogy

ez a minősítés helyénvaló lenne, aligha állítható érdemlegesen. Vagy meg is fordítható a dolog, és akkor felvetődik a kérdés, hogy ha valamely társadalmi szerveződésnek egy bizonyos mennyiségű tagja van (legyen az akár száz, akár tízezer), továbbá régebbi, mint száz éves, tehát „történelmi", akkor az már „egyház", tehát például egy tornaklub, ami sok egyéb szerveződés között e kritériumoknak megfelel, az már „egyház" – nyilvánvalónak látszik, hogy *nem*. Ennek megfelelően a komoly szempontok közül azokat, hogy hányan írnak alá egy egyházi alapszabályt, illetve hogy mikortól fogva létezik egy szervezet, vagyis a pusztán mennyiségi szempontokat tulajdonképpen kiiktathatjuk.

Nyilvánvaló azonban, hogy valami alapján mégis definiálni kell, hogy mi minősül egyháznak és mi nem, és mint láttuk, ezt csakis a minőségi rendből származó kritériumok alapján lehet megtenni. *(bti2)*

✣

A neoprotestáns – szektariánus-karakterű – felekezetek némelyike erőteljes eltévelyedésnek, mégpedig eltévelyítő eltévelyedésnek fogható fel. Ezek közül a legszélsőségesebbek nem sokban maradnak el a különböző sátánimádó felekezetektől. *(la4)*

✣

A szekta nem kis létszámú eretnek vallási közösség pusztán – ez önmagában véve még akkor sem szekta, ha kizárólagosságra törekszik. Míg ez utóbbiak vadhajtásai egy vallási tradíciónak, de belőle nőnek ki, a szekta idegen parazitaként telepszik rá erre a tradicionális törzsre. Ebből következik az a nagyon jól megfigyelhető sajátosság, hogy az egyik parazita – a doktrinális látszattal ellentétben – sokkal nagyobb rokonságot tart a másik parazitával vallásfenomenológiai szinten, mint az őt hordozó vallási tradícióval. *(bf2)*

✣

Egy keresztény szekta közelebb áll egy hindu szektához, mint saját „anyavallásához". A szekta lényegét ugyanis nem a doktrinális szubsztancia alkotja, hanem az a forma, amiben megjelenik. *(bf2)*

✣

Egyáltalán nem elképzelhetetlen, hogy miközben két vallási közösség ugyanazt a tanítást vallja magáénak, az egyik a hagyományos vallásosság alapján áll, míg a másik szekta. *(bf2)*

✣

Nem véletlen a szekták többségének amerikai eredete, mely köztudottan a világ legelvilágiasodottabb országa. *(bf2)*

✣

Az amerikai típusú szekták politikailag inkább liberálisak, mint konzervatívok, és a liberalizmus feltétlen híve a szekularizmusnak: vagyis inkább vesszenek a vallás kétezer éves történelmi értékei. Így leplezi le a szekta ambivalens kapcsolatát a szekularizmussal, amelynek egyszerre áldozata és cinkosa. *(bf2)*

✣

Érdemes megfigyelni, hogy egyetlen szekta sem polemizál egy másik szektával, hanem csakis saját „anyavallásával", vagy egyéb vallásokkal, s ez figyelemre méltó önismeretre vall részükről. *(bf2)*

✣

Csaknem minden szektásra jellemző az a „szakrális" szószátyárság, mely elképzelhetetlen fölénnyel és megfellebbezhetetlen magabiztossággal tud nyilatkozni olyan dolgokról, amelyekről máskülönben elképesztően keveset tud. *(bf2)*

✣

Ami a szektában és a szektásban megdöbbentő, az a megingathatatlan bizonyosság, a kételkedésnek az az elemi hiánya, amellyel a legképtelenebb és legostobább nézeteket is elő tudja adni. Rendszerint – hozzá lehet tenni: – tévedésből ezt szokták hitnek vélni, sőt „nagy hitnek". *(bf2)*

✣

Ha elfogadjuk, hogy a gondolkodás alapja a belső kétkedés, kérdezés és megvitatás, akkor a szektás a *par excellence* gondolkodni képtelen lény. Ugyanis „boldog". A szektás azonban nemcsak egyszerűen boldog, hanem mintegy sportot csinál belőle, és az ízléstelenségig képes hangsúlyozni saját boldogságát. Tizenegyedik parancsolata a *„keep smiling"*, és tényleg van szektás, aki a megtérésekor arcára fagyott vigyortól talán csak éjszakára válik meg. *(bf2)*

✣

Aki a szekta extrém misszionarizmusát és agresszív propagandizmusát meg akarja érteni, rossz úton jár, ha a gyökereket a megtalált boldogság és bizonyosság spontán továbbadásának önzetlen vágyában keresi. A szekta kielégíthetetlen emberéhségének hátterében valószínűleg részben az a felismerés húzódik meg, hogy a legjobb védekezés a támadás: ugyanis a defenzívába szorult szektás a gondolkodás veszélyének teszi ki magát. *(bf2)*

✣

Önmagát minden szekta a legújabb világvallás reményteli váromány osának tekinti, és híveinek folyamatos szaporodásával igazolja önmagát önmaga előtt. Ehhez képest a szekta minőségérzékenysége aszimptotikusan közelíti a nullpontot. Jó, ha az ember semmiféle individuális kvalitással nem rendelkezik, mert az csak akadályt képezhet, és gátolhatja az embert abban, hogy mind odaadóbb hívévé váljon a szektának. *(bf2)*

✣

Bármilyen szektáról is legyen szó, a belépés – vagy inkább beszédülés – előfeltétele minden esetben egy többé-kevésbé intenzív megtérés, vagyis a régi értékrendtől való száznyolcvan fokos elfordulás, s ráadásul mindez igen rövid idő alatt. Függetlenül attól, hogy a Hit Gyülekezetéről van szó, a Krisna-Tudat Mozgalomról vagy a tömeges öngyilkosságáról nevezetes Nap Temploma szektáról, a belépőt egy katartikus megtérésélmény tépi le múltjáról és bilincseli hozzá új közösségéhez, új hitéhez. Enélkül szekta nem is létezhetne. *(bf1)*

✣

A szekták áldozatainak többsége fiatal; ezek egy része úgynevezett „kereső", másik része több-kevesebb mértékben deviáns, aki a szubkultúrák hálóiba keveredve fokozatosan a társadalom aljára süllyed. Gyakori a megtért kábítószeres vagy alkoholista, és amit semmiféle ráhatással és terápiával nem sikerült elérni, azt a szekta percek alatt megvalósítja; s természetesen ezt is saját rendkívüli voltának tulajdonítja. Hogy hogyan lehetséges az, hogy más, vele teljesen ellentétes doktrinális alapon álló szektáknak is hasonló sikerei vannak, az természetesen ezúttal sem jelent problémát. Ezzel összefüggésben érdemes megfigyelni, hogy a pszichológia jól tudja, hogy egy rögeszmét csak egy másik rögeszmével lehet kiütni a nyeregből. Mivel nem az embereknek vannak rögeszméik, hanem a rögeszméknek embereik (vagyis a birtokviszony a látszattal ellentétben fordított), ezért itt a kábítószerről való lemondás nem az ember autonóm tette, hanem – csaknem azt lehetne mondani – rögeszmék egymás közötti megállapodása: távozom, ha vállalod, hogy felváltasz. *(bf2)*

✣

A szektában sosem az ember autonóm tettéről és képességéről van szó, mint a tradicionális vallásokban, hanem egy beültetett rögeszme által való mozgatottságról, egy valóságos pszichikus megszállottságról. *(bf2)*

✣

Ami a legtöbb emberben a szektákkal szemben mint félelem él, az a megszállottságtól és megszállástól való félelem, attól, hogy ha még egy lépést tesz, irányíthatatlanul zuhanni kezd, és másnap összes könyvét eladja. *(bf2)*

✣

A tapasztalat azt mutatja, hogy a szektákban ismeretlen a tökéletességre avagy szentségre való törekvés gondolata és gyakorlata. Mivel ugyanis a megtérést követően az individuum elvész – kivétel *bizonyos értelemben* a „vezető lelkész" –, és az individuális tudatot a megtérés élménye csoporttudatra cseréli, egy uniformizált vallásosság alakul ki, amely nem tűri meg a kiemelkedést. De a szekta tagjának erre nincs is igénye, hiszen attól fogva, hogy megtért és tagja lett az adott szektának, boldog, s mert boldog, elégedett is, s mert elégedett, nincsen igénye arra, ami több és magasabb. A megtérés, vagyis a totális elköteleződés élménye ugyanis nem Istenhez, Krisztushoz vagy Krisnához kapcsolta, hanem az adott szektához. „Élek, de már nem én élek, hanem a szekta él énbennem" – így parafrazálhatná a megtért azt a klasszikus páli dictumot (vö. Gal 2,20), amely a valódi spirituális tökéletesség lényegét fejezi ki. *(bf1)*

✣

Ha az ilyen embertől az Emberfia megkérdezné a nevét, ő sem mondhatna egyebet, mint ama gerazai: *„Légiónak hívnak"* (Mk 5,9). Így *„ennek az embernek az állapota rosszabb lesz, mint előbb volt"* (Lk 11,26). És a szekta tagjában tényleg félreismerhetetlenül megjelennek a megszállottság jelei. Az ember bárhol is érintse meg, a személyt már sehol nem tudja megérinteni benne; mindenütt csak a szektához ér hozzá. Birtokába vette egy idegen erő, egy idegen szellem, egy valóságos „csoportszellem": a szekta csoportszelleme. *(bf1)*

✣

A szekta „csoportszellemével" való misztikus nász: ez tehát a megtérés mindent elsöprő élménye. Ebből fakad mindaz, ami az uniformitás jegyében áll, és ami a szekta minden egyes tagjára jellemző: „szakrális fafejűségétől" kezdve a révbe érkezettséget és a megtalált boldogságot tüntetően hangsúlyozó „mosolygörcsön" keresztül az öltözködésig mindent az egyformaság jár át. A szekta valójában nem közösség, hanem álközösség: massza. *(bf1)*

✣

Gyakran éles kritikai érzékkel rendelkező és kiváló intellektusú emberek is – megtérésük után – áldozataivá válnak a legvulgárisabb gondolatoknak és a legdurvább tévedéseknek, amelyeknek anomáliáit korábban könnyűszerrel felismerték. A ráció, amely a külső támadások ellen fel van vértezve, az emberi lény nem-racionális középpontjából érkező sugallatok ellen már alig-alig tud védekezni. A szekta sosem az intellektuson keresztül igyekszik megérinteni az ember centrális és irracionális magját, hanem ezen a nukleuszon keresztül „robbantja fel" – szinte pillanatok alatt, a részletkérdésekkel nem is törődve – azt az intellektuális várat, amely gyakran évtizedeken keresztül épült gondos munkával. *(bf2)*

✣

A modern kutatók *alábecsülik* a szektarianizmus jelenségének negatív súlyát.

A racionalista, pragmatista és materialista szektológusok egyáltalán nem veszik tekintetbe azokat a mély szemléletbeli-világnézetbeli változásokat, amelyek az egyes szekták elhagyása után is megmaradnak, és amelyeket az „eltávozó egyének" abba a társadalmi közegbe, sőt abba a vallásba és szellemiségbe is bevisznek, amelybe később „visszatalálnak". *(hr3)*

✣

A gombamód szaporodó vallásos és pszeudovallási mozgalmak súlyos és lényegi elementuma – például – *a gondolkozás autonómiájának korlátozása, a vallásos felfogásmódok és világképek leegyszerűsítése, a mitológiai és kozmológiai szemlélet redukálása, a szellemi és intellektuális komplementaritások kizáródása,* amelyek – emlékezetes nyomot hagyva a szektákból kikerülő egyének tudatában – a társadalomban, az államban, sőt az egész világi és vallási szellemi életben is éreztetik, éreztetni fogják a hatásukat. *(hr3)*

✣

A modern szektáknak nincsenek adekvát, tradicionális, autentikus szellemi eszményeik, pontosan ezeket veszítették el. Ugyanis éppen ez különbözteti meg őket a tradicionális mozgalmaktól, és azon egyházaktól is, amelyek a tradicionális vallási mozgalmak folyományaiként idővel létrejöttek. A szekták szellemisége – amennyiben velük kapcsolatban ilyesmiről egyáltalán beszélni lehet – jellegzetesen *modernista,* sőt ultramodernista és *antitradicionális. (hr3)*

Francesco Maria Guazzo: Compendium Maleficarum (1608) című démonológiájának metszete (lásd még a 168. és a 191. o. illusztrációit)

A fenti – rövid szemelvénygyűjteményünkben kisebb formai változtatásokkal kiszerkesztett – idézetek az alábbi tanulmányokból, könyvfejezetekből és teljes művekből valók:

Baranyi Tibor Imre: A metafizikai tradíció. In uő: *Fejlődő létrontás és örök Hagyomány*. Debrecen, 2005, Kvintesszencia, 91–105. o. *(bti1)*

Baranyi Tibor Imre: Néhány szempont a magyarországi egyházak minőségi megítéléséhez. In i. m. 180–188. o. *(bti2)*

Baranyi Tibor Imre: Az okkultista nacionalizmusról. In i. m. 202–214. o. *(bti3)*

Buji Ferenc: Szabadulás a szirének fogságából. In uő: *Magasles. Esszék és reflexiók a tradíció távlatából*. Budapest, 2003, Kairosz, 139–147. o. *(bf1)*

Buji Ferenc: A szektarianizmus fenomenológiája. *Tradíció. A metafizikai tradicionalitás évkönyve* (Debrecen) 2001, 239–245. o. *(bf2)*

Buji Ferenc: A transzcendencia szekuláris és okkult degenerálódása. *Ökotáj* (Budapest) 39–40. sz. (2008) 11–28. o. *(bf3)*

Horváth Róbert: Bevezetés. In László András: *Tradíció és metafizika. Kérdések és válaszok*. Debrecen, 2007, Kvintesszencia, 5–38. o. *(hr1)*

Horváth Róbert: A hermetika és az alkímia szellemi érvényéről. In *Rosarium philosophorum. A filozófusok rózsakertje*. Budapest, 2001, Arcticus Kiadó /Libri operis magni 3/, 143–168. o. *(hr2)*

Horváth Róbert: A minőségelvű, szellemi egyházpolitikáért. *Tradíció. A metafizikai tradicionalitás évkönyve* (Debrecen) 2001, 253–269. o. *(hr3)*

László András: Néhány szó a „New Age"-ről. *Őshagyomány* (Budapest), 6. sz. (1992) 18–22. o. *(la1)*

László András: Okkultizmus és metafizika. *Őshagyomány* (Budapest) 3. sz. (1991) 21–25 o. *(la2)*

László András: *Solum Ipsum. Metafizikai aforizmák*. Szerk. Buji Ferenc. Nyíregyháza, 2000, Kötet Kiadó. *(la3)*

László András: *Tradicionalitás és létszemlélet*. Nyíregyháza, 1995, Kötet Kiadó. (Második kiadás: Budapest, 2014, Persica) *(la4)*

Ezen idézett forrásokon kívül a következők mind ajánlottak egy jelenkori okkultizmus- és szektarianizmus-vizsgálat elmélyítéséhez:

Baranyi Tibor Imre: A világkorszakok és az antitradíció formái. In i. m. 32–52. o.

Az UFO-kérdéshez:

Jean Robin: *Az UFO-jelenség, avagy a Nagy Paródia*. Ford. Kelemen Renée. Budapest, 1997, Stella Maris /Athanor Könyvek/.

Horváth Róbert: Az intellektus állásfoglalása. Jean Robin az UFO-kérdésről. *Magyar Szemle* (Budapest) 1998. július–augusztus, 58–73. o.

Horváth Róbert: Szellemi állásfoglalás UFO-kérdésben. UFO-jelenség – egy paródia. *Tradíció. A metafizikai tradicionalitás évkönyve* (Debrecen) 1999, 263–269. o.

Külföldi tradicionális szerzők vonatkozó munkái magyar nyelven:

René Guénon: Teozófizmus. In uő: *Általános bevezetés a hindu doktrínák tanulmányozásához*. Debrecen, 1999, Kvintesszencia, 239–247. o.

René Guénon: *A mennyiség uralma és az idők jelei*. Debrecen, 2006, Kvintesszencia, 186–307. o.

Julius Evola: *A jelenkori spiritualizmus arca és álarca*. In uő: *Út és Ige*. H. n., 1993, Szigeti /Az Őshagyomány Könyvei 3/, 106–254. o.

Továbbá:

Erdei Zoltán: *Antispiritualitás és modern „ezotéria"*. Debrecen, 2005, Kvintesszencia. (Elsősorban a VIII. „Megjegyzések a modern »ezotéria« kapcsán" című fejezet)